

Matouš 20, 17-28

Když Ježíš šel do Jeruzaléma, vzal si stranou dvanáct učedníků a cestou jim řekl: "Hle, jdeme do Jeruzaléma a Syn člověka bude vydán velekněžím a zákoníkům; odsoudí ho na smrt a vydají pohanům, aby se mu posmívali, zbičovali ho a ukřižovali; a třetího dne bude vzkříšen." Tehdy k němu přistoupila matka synů Zebedeových se svými syny, klaněla se mu a chtěla ho o něco požádat. On jí řekl: "Co chceš?" Řekla: "Ustanov, aby tito dva synové měli místo jeden po tvé pravici a jeden po tvé levici ve tvém království." Ježíš však odpověděl: "Nevíte, oč žádáte. Můžete pít kalich, který já mám pít?" Řekli mu: "Můžeme." Práví jim: "Můj kalich budete pít, ale udělovat místa po mé pravici či levici není má věc; ta místa patří těm, jimž je připravil můj Otec." Když to uslyšelo ostatních deset, rozmrzeli se na oba bratry. Ale Ježíš si je zavolal a řekl: "Víte, že vládcové panují nad národy a velicí je utlačují. Ne tak bude mezi vámi: kdo se mezi vámi chce stát velkým, buď vaším služebníkem; a kdo chce být mezi vámi první, buď vaším otrokem. Tak jako Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé."

Ježíš vystupuje v evangeliích s nespornou autoritou. Jejím ohlasem je skutečnost, že kolem něho vzniká komunita, kterou tvoří všichni, kdo tuto jeho autoritu přijímají, a že mezi tituly, jimiž je ve svědectvích této komunity označován, má dominantní roli titul Mesiáš (Kristus). To je v novozákonní době už nesporně označení následníka trůnu, budoucího vládce. Ježíš sám je v evangeliích pro sebe neuznává, preferuje, jak jsme viděli i v tom našem čtení, označení „Syn člověka“. Většinu titulů přijímá v evangelijním podání vyhýbavě nebo tak, že nás nutí, abychom jim rozuměli trochu nově. Ale jeho autorita je mimo jakoukoli pochybnost a není divu, že po jeho smrti se prosadí hlavně titul Kyrios – Pán. Ve Skutcích na konci Petrova kázání se ten titul objevuje spolu s titulem Mesiáš: „Ať tedy všechen Izrael s jistotou ví, že toho Ježíše, kterého vy jste ukřižovali, učinil Bůh Pánem a Mesiášem.“ (Skutky 2,36)

Ale vraťme se k našemu textu: Přijímat nebo tušit autoritu ještě hned neznamená jí také správně rozumět... "Ustanov, aby tito dva synové měli místo jeden po tvé pravici a jeden po tvé levici ve tvém království." To je vsutku zajímavý případ rodičovského „lobbismu“. S korupcí, s níž bychom to asi automaticky spojovali dnes, to asi nesouvisí. Spíš s představou, která není úplně včerejší, že „disent“ by se měl nějak zhodnotit: Ježíš tu mluví o újmě, která ho bezprostředně čeká, a dá se proto očekávat, že ani jeho stoupencům se nepovede lépe. Tak naivní nejsou. Bude za to nějaká kompenzace?

Král měl v Izraeli zosobňovat identitu celého božího lidu, ale podle starozákonního svědectví nebylo vždy jasné, zda je to vůbec dobré, že Izrael má svého krále. Nejvyšší autoritou byl přece sám Hospodin! Lid si měl vystačit s proroky, knězi a soudci: to byly přece funkce, které zajišťovaly určitý řád. Ta Jótamova bajka v knize Soudců 9,6-15, kde si stromy „volí krále“, vyjadřuje myslím famózně, jak malé mínění měl tehdejší Izrael o královské funkci: Nikdo to nechce dělat – až na pohrdaný „trnitý keř“, bodlák, který si od toho nepochybně slibuje kompenzaci za všeobecné pohrdání, kterému byl v oblasti palestinské flóry zřejmě vystaven...

Královská funkce však byla nakonec v Izraeli přijata – s tím ovšem, že jasně dominovalo její (řekněme) „charismatické“ pojetí, kdy rozhodovala osobní, a nikoliv rodová kvalifikace. V době nástupu izraelských proroků pak ideál vladaře, v němž má Bůh „zalíbení“, manifestovala postava „božího Služebníka“ v tzv. druhém Izajáši. Je to sice pořád politická figura zosobňující lid v jeho celku, je to Král, ale je to král, který má a bude trpět. No a právě tento motiv izraelského mesianismu si Ježíš hned na začátku své kariéry osvojuje: motiv krále coby „Služebníka“. Současně přitom pozvedá (byť bez utopického triumfalismu) motiv naděje. Jako by říkal: Je v pořádku, že spoléháte na boží zaslíbení, že očekáváte Krále. Ale připravte se na trochu *jiného*. Bůh, který ho v zájmu své slávy (a tedy i ve vašem zájmu) nasadí, se prosadí; ale nějakého davidovského heroje nečekejte!

Dramaticky to vyjadřuje právě pointa té naší perikopy, kde Ježíš říká: Vládcové panují a velicí utlačují malé, ale mezi vámi to tak nebude: Vy si budete navzájem sloužit, neboť i já jsem přišel

jako služebník. Je jasné, že „primát“ tohoto stříhu si Ježíš nereklamuje jenom pro sebe, že onu zvláštní noblesu – noblesu služby -odkazuje svým učedníkům.

Žádost rodiny Zebedeových nepochybně ilustruje obecné lidské pokušení přizivit se trochu na moci a na slávě, kterému běžně podléhají i křesťané (včetně těch, kdo se nad ním formálně pohoršují, tak jako ti zbylí učedníci v tom našem textu). Je to ovšem ilustrace, která tu slouží (ať už je autentická nebo ne) jako úvod k Ježíšovu zásadnímu slovu na adresu *všech* takových ambicí. Ti učedníci to neslyší asi poprvé, ale je to řeč, která vzhledem k nahodilému lidskému „materiálu“, který má Ježíš kolem sebe, vyvolává určitou nedoslýchavost, která se nám – dočasně vnějším pozorovatelům evangelijního příběhu může jevit jako tupost. Není to zamítnutí izraelské vize boží suverenity jako takové, ale je to její závratně nová definice: „Kdo chce být mezi vámi první, buď vaším služebníkem, kdo je mezi vámi největší, buď jako ten, který slouží.“ V podstatě je to výzva k *pokání* – k radikální změně způsobu života. S takovou výzvou Ježíš celé své veřejné působení podle evangelisty začíná: Království se přiblížilo, a proto číňte *pokání*: Změňte své smýšlení – své představy, a tedy i své životní způsoby. Králem je a zůstává Bůh – vy hledejte „jeho království“, usilujte o prosazení jeho věcí jeho cestou. O zbytek se postará on sám. Bůh má věci pod kontrolou, ale to také znamená, že být poslušný a konat ve světě boží věci je *možné*.

Taková služba však právě proto není abdikací na autoritu. Vyhlášení Kyrios Christos, asi vůbec nejstarší vyznání víry v Krista, nebylo jen nějakým blouzněním, neschopností vzdát se iluzí. Refleктовало skutečnost, že Ježíš tím, že při svém nasazení nepodlehл pokušení *moci*, slavil vlastně vítězství nad silami destrukce. Jak říkají teologové „nenásilí“: Ježíšova podřízenost – podrobení se Římanům, zákoníkům, farizejům, velekněžím, Herodovi i nám – byla projevem jeho svobodné lásky. Byl to jím zvolený způsob výkonu svrchovanosti ve světě. Byl tak silný, že si mohl dovolit zacházet s lidskou nenávistí tímto způsobem. Díky svobodě, s níž přijal pouta, jimiž byl spoután, mohl vyhlásit své vítězství nad těmito pouty. Protože si zvolil podrobení se namísto toho, aby byl podroben *proti* své vůli, a protože přijal svobodnou podřízenost jako způsob či důkaz své lásky, nikoliv jako *omezení* své vůle a svého sebeurčení, dokázal, že není otrok, nýbrž Pán toho, před čím se sklonil.

Prvotní církve si toho byla vědoma a vyhlášovala to nejen christologickými tituly, kterými ho častovala, ale i svou pohotovostí snášet utrpení a příkoří. To nebyl výraz nějaké apolitičnosti či politické nezodpovědnosti. To byl projev společensko-etické prozíravosti víry. Tím církev vyznávala: Nad těmi, kdo nás pronásledují, je náš Pán. Ti, kdo nás ponižují a kdo nám ubližují, nebudou mít poslední slovo. Kompenzace za utrpení není sice v dohlednu, ale k řádu božího království symbolizovaného vyvýšením poníženého patří, že věrnost nakonec zahanbena nebude: „Blaze těm, kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské“.

To nám umožňuje i nový pohled na odpověď, kterou Ježíš tu svou hyperbolu o tom, jak to chodí v jeho „družině“ provází: "Můj kalich budete pít, ale udělovat místa po mé pravici či levici není má věc; ta místa patří těm, jimž je připravil můj Otec.“ Tak jako výraz „království nebeské“ není nic jiného než alternativní označení pro boží vládu, tak ani místa „po pravici a levici“ v Kristově „království“ nejsou místa odpočinutí (až bude jednou po všem), ale odkaz k oblasti boží vlády v Kristu. Pak ovšem té odpovědi, že je to „připraveno Otcem“, můžeme v kontextu toho všeho, co Ježíš na adresu svých učedníků říká, rozumět na pozadí apoštolského ujištění z listu Efezským: „Jsme přece jeho dílo, v Kristu Ježíši stvořeni k tomu, abychom konali dobré skutky, které nám Bůh připravil.“ (Ef 2,10) Nejde o posty a pocty, ale o příležitosti k rozšiřování boží vlády vzniklé v důsledku Kristovy služby nám všem. Nejde předem určit, kdo v nich stane, kdo se jich ujme, ale bude to každopádně projev oné víry a věrnosti, kterou v nás – zcela svobodně – vzbuzuje sám Bůh.

Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé." Komentáře připomínají, že výraz „výkupné za mnohé“, které představuje Ježíšova oběť, vlastně znamená výkupné „za všechny“. Ano, naše služba není *vykupitelská* v tom smyslu jako služba Kristova. Zde zůstává jedinečnost a jednorázovost Kristova díla a nehodilo by se, abychom si tuto skutečnost v postním období i v *kázání* nepřipomněli. Ale i v tomto omezení je ta nám odkázaná služba podobně službou, která se týká *všech*: nejenom přátel, ale i nepřátel...

Posláním církve v dějinách univerza je být místem, kde už účinkuje Kristova vláda. Písmo přímo mluví o našem podílu na Kristově vládě: Máme sloužit tak, jako on sloužil. Jestliže, jak říká autor listu Filipským, máme mít na mysli to, co měl na mysli Kristus (Fil 2,5), pak k takové spoluprádě (demonstraci jeho vlády) dochází skrze každé naše sebe-upozadění a službu. Věci se nepohnou správným směrem díky tomu, že je máme pod kontrolou, že jsme u kormidla nebo u volantu (tak jak si to představují ti, kterým Kristus nevládne). Způsobem zastávání jeho vlády je „způsob služebníka“. Církev je nástrojem, jímž Bůh Duch rozšiřuje to, co už učinil v Kristu.

Kristus *bude* vládnout, ale v určitém smyslu vládne *už* nyní... Prozřetelnostní řízení dějin, jichž je Kristus vzkříšeným Pánem, je už skutečností a křesťané se na ní mohou podílet. Mohou s ním vládnout, mohou se podílet na „skrytosti“ této vlády svou účastí na ponížení a případně utrpení, které tato vláda stojí nebo přináší. Jak říká apoštol: „Jste 'rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid náležející Bohu', abyste hlásali mocné skutky toho, kdo vás povolal ze tmy do svého podivuhodného světla.“ „Jestliže budete snášet rány za to, že hřešíte,“ není to žádná sláva. „Ale budete-li trpělivě snášet soužení, ač jednáte dobře, to je milost před Bohem: K tomu jste přece byli povoláni.“ (1Pt 2,9.21n)

Zdá se, že Jakub a Jan to nakonec pochopili, že té autoritě svého Mistra dobře porozuměli. Pochopí to i ostatní učedníci? Amen.

Modlitba: Pane, radujeme se z toho, že mezi ty, které jsi hledal a našel a které proto už také pastýřsky voláš jako své, patříme i my. Znovu se touláme a zabíháme, ale ty nás nepřestáváš volat naším jménem. Odcizujeme se ti, ale nejsme ti cizí. Zklamali jsme tě, ale ty jsi nás neodepsal, ale bereš nás vážně: Káráš nás i trestáš a znovu před nás stavíš svou cestu. Děkujeme ti za tuto milost a věrnost. Amen